

ЕКОЛОГО-ГЕОМОРФОЛОГІЧНІ УМОВИ ПІВНІЧНО-ЗАХІДНОГО ПРИАЗОВ'Я

Даценко Л.М., д. г. н., професор

Ангеловська А.О., інженер

Таврійський державний агротехнологічний університет

Територія Північно-Західного Приазов'я знаходиться в межах ландшафтів:

- розчленованих схилів Приазовської височини з типчаково-ковиловим степом на південних малогумусових змитих чорноземах, з ярами й балками, врізаними до кристалічних порід;

- пластово-аккумулятивних Приазовської і Причорноморської низовин з типчаково-ковиловою рослинністю на південних малогумусних чорноземах, світло-каштанових ґрунтах у сполученні із солонцюватими ґрунтами, солонцями і лучними солонцями.

На Приазовській та Причорноморській низовинах виділено наступні природні **класи** ландшафтів:

- хлоридно-сульфатний клас ландшафту (солонці, солончаки);
- кальцієвий клас ландшафту (малогумусні чорноземи, каштанові ґрунти);

В межах Приазовської височини та її південних схилів виділено такі класи ландшафтів:

- хлоридно-натрієвий (лучно-солонцюваті ґрунти та солончаки)
- кальцієвий (чорноземні ґрунти) – розвивається під степовою та різнотравно-степовою трав'янистою рослинністю.

Рід ландшафту визначає динаміку міграції небезпечних компонентів забруднення за рахунок площинного та лінійного змиву і фільтрації. Виділено наступні ландшафтні **роди**:

- височиннаерозійно-денудаційна рівнина з виділенням плакорів і схилів;
- слабовисочиннааккумулятивно-денудаційна рівнина з виділенням плакорів і схилів;
- аккумулятивна та денудаційно-аккумулятивна алювіальна рівнина: заплавні тераси й аквальні рівнини.

Види ландшафтів визначають сорбційні властивості ґрунтів і відбивають основні характеристики літології по розрізу; серед зони аерації вони представлені такими видами: 1) піски на суглинках і глинах; 2) суглинки на пісках; 3) суглинки на карбонатних породах; 4) суглинки на запісочених глинах; 5) суглинки на глинах; 6) суглинки на кристалічних породах.

На природні геохімічні ландшафти накладаються **техногенні**, що у різному ступені перетворюють перші. Природні ландшафти, за винятком солонців, солончаків пригирлових частин рр. Берда, Лозуватка, Обитічна, Молочна перейшли у ранг ландшафтів, частково перетворених господарською діяльністю та природно-техногенні. До перших, частково перетворених, відносять природні ландшафти, що зазнали перетворень, які змінили природний біологічний кругообіг і знаходяться під короткочасним антропогенним впливом. Це сади, виноградники, лісові масиви, ділянки багаторічної чагарниково-трав'янистої лучної рослинності та найбільші за площею агроландшафти (орні землі). Серед природно-техногенних ландшафтів (знаходяться під постійним або тривалим антропогенним впливом) найзначнішими за площею є міські й сільські агломерації (селитебні зони), зрошувальні системи, лінії електропередач >10 квт (ЛЕП), кар'єри, дорожні комплекси (залізниці, основні автомобільні шляхи (траси)). Про загальний високий рівень техногенного навантаження свідчить і велика кількість джерел забруднення геологічного середовища.